

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖRIITOJEN SOVITTELUSTA JA ERÄIDEN TYÖTAISTELUTOIMENPITEIDEN EDELLYTYKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 146/2024 vp)

Autoliikenteen Työnantajaliitto ry haluaa kunnioittavasti esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä eduskunnalle HE 146/2024 vp seuraavaa:

1. Yleisen linjan noudattamisen tärkeys

Autoliikenteen Työnantajaliitto ry pitää tärkeänä ja hyvänä parannuksena nykytilaan nähden, että sovittelijoiden sovittelutoiminnassa ja sovintoehdotuksissa useamman työehtosopimuskierroksen aikana jo noudattama käytäntö vientialojen muodostaman yleisen linjan huomioimisesta kirjattaisiin työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annettuun lakiin. Tällä vahvistettaisiin yleisen linjan noudattamisen pysyvyyttä ja tehtäisiin toimintamalli kaikille selkeäksi.

Esitetyllä muutoksella täsmennettäisiin työriitalain 11 §:ssä jo nykyisin olevaa sovittelijan tarkoituksenmukaisuus- ja kohtuusharkintaa kansantalouden kokonaisedun, palkanmuodostuksen ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamiseksi. Yleisen linjan seuraamisella luodaan työmarkkinoille vakautta ja ennakoitavuutta. Se myös vähentäisi valtakunnansovittelijan toimistoon tulevien työriitojen määrää ja korostaisi työehtosopimusosapuolten neuvotteluvastuuta omista sopimuksistaan, koska kaikille osapuolille olisi selvää, ettei yleisen linjan kustannusvaikutusta ylitetä sovintoehdotuksella.

Yleisen linjan periaatteesta poikkeavat ratkaisut voivat puolestaan johtaa inflaatiota ruokkivaan hinta-palkkakierteeseen ja Suomen kustannuskilpailukyvyn heikkenemiseen. Työmarkkinahistoriastamme löytyy erittäin huonoja esimerkkejä työehtosopimuskierroksista, joissa toisaalta ei ole noudatettu vientialojen muodostamaa yleistä linjaa ja toisaalta palkka- ja kustannustaso on huutokauppamaisesti kierroksen edetessä noussut.

Sovittelutoiminnassa tehdyillä ratkaisuilla on aina heijastusvaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan ja eri alojen neuvottelutilanteeseen. Siksi sovittelutoiminnan tulee tukea kansantalouden kokonaisuutta ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta kestävä palkanmuodostusta. Tämä toteutuu vain siten, että sovittelutoiminnassa ei ylitetä vientialojen muodostamaa yleistä linjaa ja noudatetaan sen myötä yleisen linjan muodostavien sopimusten suojelun periaatetta. Jos kyseistä periaatetta ei noudatettaisi, yleisen linjan muodostavien työehtosopimusten osapuolilla ei olisi mitään varmuutta myöhemmissä

neuvotteluissa noudatettavasta tasosta ja ratkaisun aikaansaaminen ja neuvottelukierroksen avaaminen voisi olla vielä nykyistäkin hankalampaa. Työehtosopimusneuvottelut päättyisivät myös nykyistä useammin sovitteluun, kun yleisen linjan muodostavien vientialojen ratkaisujen jälkeen seuraavilla muilla aloilla pyritäisiin hakemaan yleistä linjaa korkeampia palkankorotuksia työtaistelu-uhkien ja työtaisteluiden kautta.

2. Vientialat yleisen linjan muodostajina

Suomen vientivetoisessa taloudessa nimenomaan vientialat ovat aloja, joiden työehtosopimusten kustannustason huomioiminen yleisenä enimmäistasona turvaa kansantalouden kilpailukykyä, julkisen talouden kestävyyttä ja hyvin toimivaa palkanmuodostusta parhaalla mahdollisella tavalla. Siksi yleinen linja tulee sitoa, nykyisen käytännön mukaisesti, nimenomaan vientialojen työehtosopimusratkaisujen kustannusvaikutukseen. Hallituksen esityksen perusteluissa onkin mainittu, että ”kansainväliselle kilpailulle alttiilla vientialoilla muodostuneen kustannustason huomioiminen muillakin aloilla turvaa Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, kansantalouden kestävyyttä ja siten kansantalouden kokonaisuutta.”

Autoliikenteen Työnantajaliitto ry pitää esityksessä hyvänä ja perusteltuna sitä, että yleinen linja muodostuu vain valtakunnallisista työehtosopimuksista. Yrityskohtaisen työehtosopimuksen kustannusvaikutus perustuu yksittäisen yrityksen tilanteeseen eikä se voi määrittää kustannusvaikutusta muiden alojen ratkaisuissa.

3. Sovittelulautakuntaa koskevat muutokset

Autoliikenteen Työnantajaliitto ry pitää tärkeänä ja hyvänä parannuksena esitettyjä muutoksia sovittelulautakuntaa koskeviin säännöksiin. Muutoksilla sidottaisiin sovittelulautakunnan toimintaa vahvemmin työriitalain määräyksiin ja tuotaisiin sovittelulautakuntaan työmarkkinatuntemusta.

4. Sopimusvapaus säilyy ennallaan

Esitys ei rajoita työmarkkinaosapuolten sopimusvapautta, vaan se koskee ainoastaan sovittelijan ja sovittelulautakunnan toimintaa ja sovintoehdotuksia. Myös sovittelutoiminnassa voitaisiin jatkossakin huomioida alakohtaiset eroavaisuudet ja etsiä erilaisia ratkaisuja, joiden kustannusvaikutus ei kuitenkaan voi ylittää vientialojen muodostamaa yleistä linjaa.

5. Sääntelytapa

Hallituksen esityksessä on valittu yksityiskohtaisemman sääntelyn sijaan toteutustavaksi yleisluontoinen tai puiteluontoinen sääntelytapa, joka jättää varsinaisen säännöstekstin

mutta myös perustelut monin paikoin liiankin yleisluontoiseksi. Selkeämpi ja konkreettisempi sääntelytapa olisi ollut toivottavaa.

Helsingissä 20. päivänä marraskuuta 2024

AUTOLIIKENTEEN TYÖNANTAJALIITTO RY

Mari Vasarainen
toimitusjohtaja